

Handlingsprogram

Rullering av handlingsprogram for Regionplan Agder 2020 for
perioden 2017- 2018

inkludert status 2015-2016

Godkjent i fylkestingene februar 2017

Merknad:

Ved fylkestingenes behandling av handlingsprogrammet ble det gjort følgende protokolltilførsel til vedtaket:

Kulturfeltet skal gis bredere oppmerksomhet i handlingsprogrammet, bl.a. arbeidet til frivillige kulturorganisasjoner, bedre tilrettelegging for kulturarbeidsplasser og styrking av kulturformidlingen.

Arbeidet med bedre levekår og å utjevne sosiale ulikheter må prioriteres enda sterkere i regionplanarbeidet videre.

Dette punktet vil innarbeides i rullert handlingsprogram for perioden 2018- 2019.

1 Innledning

1.1 Bakgrunn

[Regionplan Agder 2020](#) ble vedtatt av fylkestingene i Aust-Agder og Vest-Agder juni 2010. Planen er overordnet og gir retning på hovedutfordringene i Agder. Planens overordnede mål er å utvikle en sterk og samlet landsdel som er attraktiv for bosetting og næringsutvikling både i kystsonen og i de indre distriktene. I samsvar med plan- og bygningsloven skal en regional plan legges til grunn for regionale organers virksomhet i regionen. Planen omfatter de fem hovedsatsingsområdene klima, det gode livet- Agder for alle, utdanning, kommunikasjon og kultur.

Planen følges opp i henhold til vedtatt [struktur for oppfølging av Regionplanen](#).

I henhold til plan- og bygningsloven (§ 8-1) skal Agder 2020, som en regional plan følges opp gjennom et handlingsprogram. Handlingsprogrammet er toårig og rulleres årlig. I tillegg til å gjøre rede for tiltak og fremdrift, beskrives status for siste år. Handlingsprogrammet konkretiserer det pågående arbeidet og er et verktøy for å dokumentere at planen følges opp i retning av overordnet mål.

I innledningen til regionplanen heter det:

"Nøkkelen til måloppnåelse er at regionens samlede kapasitet gjøres tilgjengelig som katalysator og drivkraft. Da vil vi gi hverandre overskudd til å skape noe nytt og enda bedre sammen".

2 Status for perioden høst 2015- 2016

Status beskrives i henhold til tiltak- og fremdriftsplan for perioden høst 2015- 2016. Regional samordning omtales i et eget punkt. Satsingsområdene beskrives deretter i henhold til planens inndeling.

2.1 Status regional samordning

Tiltak- og fremdriftsplan		Høst 2015	Vår 2016	Høst 2016
Styrke regional politisk samordning	0.1	X	X	X
Styrke regional administrativ samordning	0.2	X	X	X
Styrke tverrfaglig regional samhandling	0.3	X	X	X
Forankre arbeidet i det regionale partnerskapet	0.4	X	X	X
Samordne regionale konferanser, arenaer og møteplasser	0.5	X	X	X
Styrke internasjonalt samarbeid gjennom deltakelse i nettverk og prosjekt	0.6	X	X	X
Styrke samarbeidet med Universitetet i Agder	0.7	X	X	X

Vedtatt handlingsprogram for perioden høst 2015 og 2016 er i hovedsak fulgt opp i henhold til tiltak- og fremdriftsplan. Våren 2015 ble det gjennomført en ekstern evaluering av arbeidet i politisk samordningsgruppe (PSG). Hovedfunn i evalueringen pekte på forbedringsområder som det raskt ble grepet fatt i ved konstituering etter kommune- og fylkestingsvalget høsten 2015. Konstituerende møte etter valget var januar 2016.

Fylkesordfører Terje Damman ble valgt til leder og fylkesordfører Tellef Inge Mørland ble valgt til nestleder. I møtet vedtok politisk samordningsgruppe (PSG) navneendring til Sørlandsrådet. Et av hovedargumentene for endringen var at nytt navn på en bedre måte kommuniserer den rollen rådet skal ha og harmoniserer med valgt begrep både for Sørlandsbenken og Sørlandstinget.

Et annet område som kom fram i evalueringen var misforholdet mellom på struktur og kultur. Strukturen innebærer at kommunene, med unntak av Kristiansand og Arendal som er direkte representert, representeres gjennom de interkommunale regionrådene. Evalueringen viste at den enkelte kommune i liten grad var informert og involvert i dette arbeidet. Nye rutiner som skulle sikre informasjon til den enkelte kommune ble innført og innebærer at regionrådene tar ansvar for kommunikasjonsflyten. Medlemmene vurderte at utdanning, kommunikasjon og grønn verdiskaping hadde fått høyest prioritering. Les mer om evalueringen her: <http://regionplanagder.no/media/6100459/Evaluering-av-PSG-2016.pdf>

Administrativ samordning skjer i rådmannsgruppen Agder 2020. Fylkesrådmann Arild Eielsen var leder frem til Tine Sundtoft overtok stafettpinnen igjen fra mars 2016.

Når det gjelder tverrfaglig samarbeid videreutvikles dette kontinuerlig både gjennom etablerte faggrupper og i nyopprettet regional koordineringsgruppe for e-helse og velferdsteknologi (RKG) som ble etablert april 2016. RKG er interkommunalt og består av sektorledere innenfor helse- og sosialsektoren. De kommunale og fylkeskommunale It- miljøene i Agder er på bakgrunn av RKG mer samordnet enn tidligere da de samlet går inn som en regional referansegruppe og støtter dermed opp

arbeidet i RKG. Det er i gang et større anbud omkring digitale alarmsystemer der alle kommunene er invitert til et felles anbud. I dette arbeidet er det også et tett samarbeid med offentlige anskaffelser Agder (OFA).

For å nå målene i regionplanen er vi avhengig av et godt samarbeid med det regionale partnerskapet. Dette samarbeidet videreutvikles kontinuerlig. Samarbeidet med KS- Agder nevnes spesielt da dette omfatter koordinering og samordning av det regionale års hjul Agder. Videre er det et tett samarbeid med KS-Agder i forhold til planlegging, gjennomføring og oppfølging av to-dagers samlinger der en rekke møtearenaer gjennomføres. Regional plan for innovasjon og bærekraftig verdiskaping (VINN-Agder 2015-2030) ble vedtatt juni 2015. Handlingsprogrammet er utarbeidet i samarbeid med det regionale partnerskapet, blant annet gjennom en workshop i juni 2016.

Høsten 2016 ble det gjennomført dialogmøter med sentrale samarbeidsaktører som KS- Agder, Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder, UiA og NHO-Agder. Erfaring fra disse samtalene bekrefter på den ene siden at intensjonen om samarbeid er gjensidig men at det fortsatt er et potensiale for å videreutvikle samarbeidet. Her trekkes spesielt frem etablert strategi for UiA der visjonen om samskaping av ny kunnskap åpner nye dører for økt samarbeid på en rekke områder.

Faggruppe klima har utarbeidet strategisk notat med 14 anbefalinger. Med bakgrunn i notatet, globale klimamål gjennom Parisavtalen som Norge har forpliktet seg til, ble det høsten gjennomført to rundebordskonferanser, ledet av fylkesrådmann Tine Sundtoft med hensikt om å forankre regionens mål ytterligere med det regionale partnerskapet. De inviterte var takknemlige for å kunne bidra og deltok aktivt gjennom innspill og presentasjoner. Strategisk notat blir, som en konsekvens av denne prosessen, konvertert til et klimaveikart for Agder. Veikart Agder bygger på 10 prinsipper for utforming av politikk som stimulerer til grønn konkurransekraft og som viser hvordan Norge, i samarbeid med EU, skal følge opp Parisavtalen.

Internasjonalt samarbeid videreutvikles på flere områder og her nevnes etablering av regionalt EU-nettverk Horizon 2020 tidlig høst 2016. Nettverket er finansiert av forskningsrådet, Aust-Agder- og Vest-Agder fylkeskommuner.

2.2 Status Klima: Høye mål-lave utslipp

Tiltak- og fremdriftsplan		Høst 2015	Vår 2016	Høst 2016
Følge opp strategi for Grønt batteri	1.1	X	X	X
Tilrettelegge for etablering av Grønne datasentre i Agder	1.1.1	X		
Videreføre arbeidet med infrastruktur for el- hurtiglading	1.2	X	X	X
Bidra til at Agder blir en foregangsregion for solenergi	1.3	X	X	X
Bioenergi prosjektet Agder, Telemark og Vestfold	1.4	X	X	X
Videreutvikle Klimapartneres arbeid	1.5	X	X	X

Arbeidet med Grønt batteri har gjennom perioden endret fokus fra å fokusere på kraftutveksling mot Europa til å dreie mer i retning av å bruke komparative fortrinn til å etablere nye grønne arbeidsplasser og å omstille landsdelen til Det grønne skiftet. Arbeidet med å påvirke nasjonal politikk, sikre fiberkabel til utlandet, kartlegge og legge til rette for etablering av grønne datalagringsentre i Agder har hatt hovedprioritet. Strategi for grønne datalagringsentre ble etablert i 2016. <http://regionplanagder.no/planer-og-strategier/strategi-for-groenne-datasentre/>

Det er etablert samarbeid og erfaringsoverføring med tilsvarende virksomhet i Luleå gjennom blant annet flere studieturer fra Agder til Luleå med politikere og kommunale næringssejere.

Agderregionen har hatt hovedansvar for flere arrangement med klimarelaterte problemstillinger under Arendsuka både i 2015 og 2016 der fylkeskommunene og Klimapartnere har bidratt som arrangører. Daglig leder i Klimapartnere har i denne perioden gått inn som medlem i faggruppe klima. I tillegg har det høsten 2016 gjennomført workshop for klimasatsmidler i regi av faggruppe klima og Fylkesmannen. Høst 2016 ble det arrangert to rundebordskonferanser med formål å sikre en enda bredere forankring av anbefalingene i utkast til strategisk notat klima som klimagruppen har utarbeidet. Strategisk notat klima videreutvikles til veikart Agder.

2.3 Status Det gode livet: Agder for alle

Tiltak- og fremdriftsplan		Høst 2015	Vår 2016	Høst 2016
Styrke satsing på likestilling, inkludering og mangfold gjennom handlingsprogrammet for LIM-planen	2.1	X	X	X
Bidra til å gjennomføre pilot for nasjonal folkehelseundersøkelse (Helse og trivsel på Agder)	2.2	X		
Planlegge/koordinere og gjennomføre Ung-data undersøkelsen	2.3	X	X	X
Forankre folkehelse/levkår i regionale og kommunale planer	2.4	X		
Styrke regionalt tverrfaglig samarbeid omkring levekårsutfordringer	2.5	X	X	X

Handlingsprogrammet for LIM- planen er rullert og vedtatt i fylkestingene høsten 2016. Her nevnes spesielt pilotprosjektet Likestilt arbeidsliv, som skal utarbeide en sertifiseringsmodell for å sikre målrettet og langsiktig likestillings- og mangfoldsarbeid i arbeidslivet Pilotprosjektet startet opp våren 2016 og pågår fram til våren 2018. 16 pilotvirksomheter med både både private og offentlige virksomheter fra hele landsdelen. Vest-Agder og Aust-Agder fylkeskommuner er prosjekteiere. Det er inngått et samarbeid med Næringsforeningen i Kristiansandsregionen som også deltar i prosjektteamet.

Prosjektet har fått midler gjennom statsbudsjettet fra BUFDIR (Barne- ungdoms- og familiedepartementet). Vest – Agder og Aust – Agder fylkeskommune er også med å finansiere prosjektet fram til våren 2018.

Prosjektet er godt i gang og har nettopp gjennomført dokumentanalyse for pilotvirksomhetene i tillegg til en stortilt kartleggingsundersøkelse blant 14000 ansatte i pilotvirksomhetene. Dette og tett dialog med ressursgruppene som er opprettet i pilotvirksomhetene skal danne utgangspunktet for det videre arbeidet.

Ung-data undersøkelsen ble gjennomført våren 2016. Dette var første gang fylkeskommunene var ansvarlige for en koordinert undersøkelse hvor alle Agderkommunene deltok. Høsten 2016 ble konferansen "Ung og innafor? Ung i Agder 2016" gjennomført med 300 deltakere fra et bredt spekter av aktører. Formålet med konferansen var å sette søkelys på ungdommens situasjon – utfordringer og muligheter i Agder. I forkant av konferansen ble en regional rapport utarbeidet med utgangspunkt i resultatene fra undersøkelsen. Rapporten inneholder deskriptiv del og grundige analyser av fem hovedtemaer. Rapporten ble lansert på konferansen.

Datainnsamling til folkehelseundersøkelsen i Agder ble gjennomført årsskiftet 2015- 2016. Resultatrapport vil foreligge mars 2017 og presenteres i nasjonal konferanse medio mars 2017.

I regional planstrategi for perioden 2015- 2019 er det vedtatt å utarbeide en regional folkehelsestrategi. Dette arbeidet tar utgangspunkt i hovedpunktene til strategisk notat utarbeidet av faggruppe folkehelse/levetår.

Hovedpunktene er kunnskapsgrunnlag som nå er etablert gjennom de to undersøkelsene, forankring i regionale og kommunale planer samt utjevning av sosiale forskjeller og levetår. På denne måten sikres kontinuitet og videreutvikling av påbegynt arbeid.

2.4 Status Utdanning: Verdiskaping bygd på kunnskap

Tiltak		Høst 2015	Vår 2016	Høst 2016
Kvalitetssikre overgangene i hele utdanningsløpet 0-18 år	3.1	X	X	X
Økt vekt på fremragende undervisning/ ledelse	3.2	X	X	X
Etablere rutiner for tidlig innsats i hele utdanningsløpet	3.3	X	X	X
Utarbeide/signere regional samfunnskontrakt for flere læreplasser	3.4	X	X	X
Bruke veilederkorps som ledd i skoleutvikling	3.5	X	X	X
Etterutdanningstilbud?	3.6	X	X	X
Etablere regionalt samarbeid skoleforskning/kompetanse	3.7	X	X	X
Utarbeide og gjennomføre handlingsprogram for VINN- planen	3.8		X	X
Gjennomføre en smart spesialiseringsanalyse	3.8.1	X	X	

Det jobbes kontinuerlig med tiltakspunktene 3.1.- 3.7 i regi av faggruppe utdanning. Det jobbes på system- og forankring. Det er kjørt egen kampanje for å øke lærlingekontrakter i både Aust-Agder og Vest-Agder. Faggruppe utdanning har gjennomført en halvtidsevaluering og oppdatert strategisk notat. Det jobbes videre med kontinuerlig forbedringsarbeid i et helhetlig utdanningsløp. Resultater fra denne systematiske satsingen viser seg på skolerresultater på ulike nivå samt at det stadig er flere ungdommer som gjennomfører videregående skole og at stadig flere får læreplass. Pågående tiltak, regionale satsinger og prosjekter er samordnet og koordineres av faggruppe utdanning. Svein Hansen, oppvekstsjef i Flekkefjord kommune har vært leder for faggruppe utdanning i denne perioden.

Handlingsprogram for VINN-planen ble vedtatt i begge fylkestingene i desember 2016. Kunnskapsgrunnlaget for handlingsprogrammet baseres blant annet på en smart spesialiseringsstrategi utarbeidet for Agder. For å sikre regional forankring for handlingsprogrammet ble det gjennomført en workshop juni 2016.

2.5 Status Kommunikasjon: De viktige veivalgene

Tiltak		Høst 2015	Vår 2016	Høst 2016
Følge opp RTP gjennom Agders felles hovedprioriteringer ved å påvirke NTP perioden 2018-27	4.1	X	X	X
Utarbeide, forankre og følge opp en helhetlig kommunikasjonsstrategi for påvirkningsarbeidet i det regionale partnerskapet på Agder	4.1.1	X	X	X
Få gjennomslag for Agders prioriteringer i beslutningsprosesser i Det nye veiselskapet	4.1.2	X	X	X
Planlegge å iverksette regionale innovative tiltak for å optimalisere nytten av Det digitale Agder (DDA)	4.2	X	X	X

Regional transportplan følges opp gjennom regional samordningsstrukturstruktur. Sørlandsrådet vedtok høsten 2016 å etablere et NTP utvalg. NTP utvalget vil ta et koordinerende initiativ for å samordne alle transportformer. Dette utvalget vil ta et hovedansvar for å forankre og å kommunisere

Agders prioriteringer for kommende NTP- perioder. Videreføring av DDA skjer delvis gjennom å legge til rette og bistå kommunene med å søke Enkom om prosjektmidler for å utbedre bredbåndsdekningen samt kunnskapsoverføring fra regionale innkjøp til nye digitale løsninger innenfor velferdsteknologi. Arbeidet med å tilrettelegge for datalagringssentra bygger også på kunnskap og erfaringer fra DDA- arbeidet. På denne måten sikrer regionen kontinuerlig kunnskaps- og erfaringsoverføring til strategisk regional satsing innenfor både klima og helsesektoren.

2.6 Status Kultur: Opplevelser for livet

Tiltak		Høst 2015	Vår 2016	Høst 2016
Videreutvikle kompetansetiltak i bibliotekene	5.1	X	X	X
Etablere nettverk for kulturhusene i regionen	5.2		X	X
Etablere olympiatoppen Sør	5.3	X	X	X
Utvikle strategi for å arrangere internasjonale og nasjonale idrettsarrangement i Agder	5.4		X	X
Etablere felles kriterier for regionale/fylkeskommunale idrettsanlegg i Agder	5.5		X	X
Etablere grunnlag for søknad til Unescos verdens-arvsliste for Uthavnene i Agder	5.6	X	X	X
Videreføre Kildenkonferansen	5.7		X	
Talentutvikling kunst	5.8		X	X

Det har vært arbeidet helhetlig og langsiktig med kompetansehevende tiltak for å utvikle bibliotekene til å bli gode møteplasser og kulturarenaer i begge Agder-fylkene.

Utviklingsprosjektet «Det skjer på biblioteket» har foregått i Agder-fylkene i perioden 2014-2016. Hovedmålet har vært at bibliotekene i Agder utvikles til attraktive møteplasser med et bredt aktivitets- og kulturtilbud til publikum, med utgangspunkt i det enkelte bibliotekets ståsted. En av de viktigste komponentene i utviklingsprosjektet har vært å tilføre arrangørkompetanse til bibliotekene, for å utvikle bibliotekene til å bli kompetente, profesjonelle og bevisste arrangører. Prosjektet har mottatt 1,2 millioner kroner i utviklingsstøtte fra Nasjonalbiblioteket.

KIA ble formelt et regionalt kompetansesenter under Olympiatoppen i 2015. Olympiatoppen Sør er velfungerende og arbeider godt. Her vil Olympiatoppen Sør måtte bidra med kompetanse, sammen med oppfølging av unge idrettstalenter på de videregående skolene og UiA. Fra fylkeskommunalt nivå følger idrettsrådgiverne med på hva som skjer på anleggsfronten, både ellers i Norge og i Europa - nye idretter, og nye anlegg.

Det er etablert dialog med internasjonal koordinator og ansvarlig for oppfølging av Strategien Besøk Agder for å avdekke mulige synergier og hvilke aktuelle retninger et økt fokus på internasjonalisering bør ta. Dette følges opp i neste handlingsplanperiode.

Når det gjelder tiltaket felles kriterier for regionale/fylkeskommune idrettsanlegg i Agder har Idrettsrådgiverne i fylkeskommunene et samarbeid om idrettsanlegg og spillemidler med fylkene Vestfold, Telemark og Buskerud. En vil drøfte muligheten for felles/svært like kriterier for denne typen anlegg i dette fagforumet.

Arbeidet med Uthavnene i Agder pågår og fylkestingene vedtok våren 2016 "Agders uthavner i verdensklasse, felles strategi for Aust- og Vest-Agder fylkeskommune 2016-2020". Et strategisk grep er å etablere et utviklingsorientert samarbeid om forvaltning, formidling og utvikling omkring Agders uthavner for en mulig verdensarvsøknad. Det er behov for at regionen arbeider for å sikre bedre rammer etter dagens lovverk. Agder har gått inn i INTERREG-Europe prosjektet HERICOAST med 7 andre europeiske partnere. HERICOAST-prosjektet har som mål å styrke forvaltningen av

kulturlandskaper i kystsonen. Hver region skal utvikle egne verktøyer som kan forbedre egen forvaltningspraksis. Dett arbeidet skjer i et samspill med aktuelle kommuner og det er etablert samarbeid med UiA.

Det jobbes med å utvikle en regional veileder for registrering og verdisetting av uthavnene som kulturmiljøer, med konkrete forslag til hvordan hensynet til kulturmiljøene kan innarbeides i kommuneplaner og egne reguleringsplaner. Veilederen skal utvikles på bakgrunn av et forløp i én pilotkommune i hhv. Vest- og Aust-Agder i et tett samarbeid med den pågjeldende kommuneadministrasjon og en aktiv involvering av private eiere samt vel- og venneforeninger.

Med utgangspunkt i drøftingsmøte med Kilden kulturhusdrift er det etablert nettverkssamlinger blant annet med Kilden dialog.

Kilden har satt i gang et talentutviklingsprogram for teater. For å følge opp tiltaket og bedre kartlegge behovet, vil vi arrangere et fellesmøte også med instituttleder for teater og visuelle fag ved UiA og representanter fra kulturskolene.

3 Tiltak og fremdriftsplan frem mot 2019

3.1 Muligheter og utfordringer i perioden

Begge fylkestingene har fattet vedtak om sammenslåing til et Agder. Den videre prosessen for å realisere sammenslåingen skjer på flere nivå og skal etter planen tre i kraft fra 01.01. inneværende periode skal regionplanen rulleres mot 2030 innen utgangen av 2018

Arbeidet med å følge opp planen forsterkes kontinuerlig og følges opp på ulike nivå, både i kommuner, regionråd, regional stat, næringsklynger og nettverk. Erfaringen viser at Regionplan Agder 2020 samler regionen og landsdelen i henhold til overordnede mål. Det er viktig å videreutvikle pågående arbeid og peke på resultater som kan forklares med økt samarbeid i landsdelen.

Samarbeidet er på den ene siden langsiktig, det åpner opp for stadig nye aktører som igjen åpner opp for nye perspektiver, ny kunnskap og erfaringer. Dette danner grunnlag for å tenke nytt og kreativt, la seg inspirere, og teste ut nye løsninger, nye modeller å jobbe i og ny kunnskap deles og spres. I dette landskapet er det avgjørende at ledere på ulike nivå er villige til å bli utfordret på tradisjonelle tanke sett, utfordre egen praksis og bidra aktivt til å videreutvikle regionen.

Agder er i en omstilling på flere områder. Den delen av næringslivet som har hatt størst vekst de siste 10-årene og som har vært verdensledende innenfor sin sektor har opplevd store nedskjæringer grunnet markedssvikt. Mange har mistet jobben og enkeltpersoner må omstille seg til en ny hverdag. I tillegg er vi i gang med å tilpasse oss til det grønne skiftet. Dette krever endringer både på individ, gruppe og samfunnsnivå. Denne omstillingen gir oss mange muligheter, krever nytenkning og utvikling av ny kunnskap og et regionalt lederskap med visjoner. Her vil Agder ta en aktiv rolle og videreutvikle arbeidet med å legge til rette for lavutslippssamfunnet sammen med næringslivet, akademia og aktuelle aktører.

Regionplanens fem satsingsområder er sammenfallende med samfunnsutviklerrollen som skal styrkes. Vi har derfor alle forutsetninger for å bygge videre på de erfaringer og den kunnskap som er ervervet gjennom økt samarbeid og samspillskompetanse.

3.2 Tiltak og fremdriftsplan frem mot 2019

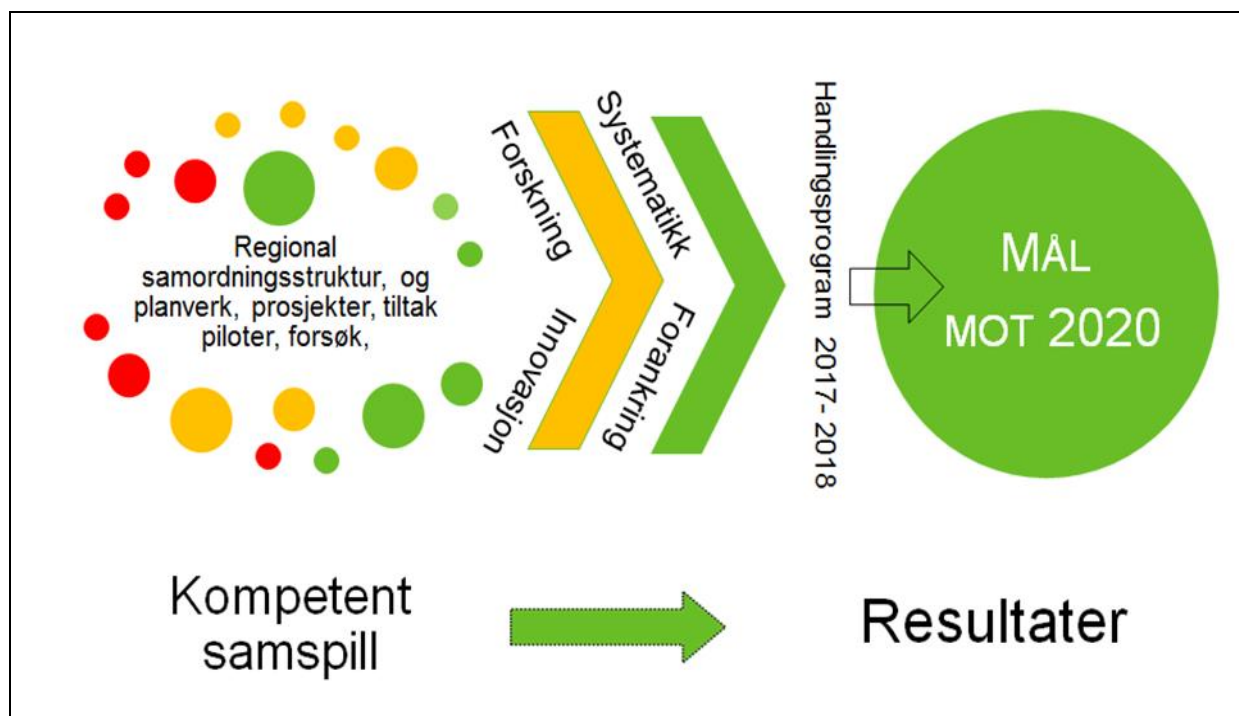
Styrke og videreutvikle regional samspillskompetanse	Vår t 2017	Høst 2017	Vår 2018	Høst 2018
Styrke og videreutvikle samarbeidet i etablert regional samordningsstruktur	X	X	X	X
Styrke og videreutvikle regionens evne til å påvirke nasjonal politikk	X	X	X	X
Styrke og videreutvikle samarbeidet med regionale virkemiddelaktører	X	X	X	X
Styrke og videreutvikle samarbeid omkring forskning utvikling og innovasjon	X	X	X	X
Samordne kompetanse og styrke mobilisering til internasjonalt samarbeid	X	X	X	X
Styrke samarbeidet omkring regionale konferanser, arenaer og møteplasser	X	X	X	X
Formidle gode rollemodeller og spre gode historier fra hele Agder	X	X	X	X
Styrke og videreutvikle samarbeidet med UiA	X	X	X	X
Legge til rette for gode prosesser i arbeidet med å revidere regionplanen	X	X	X	X
Klima: Høye mål- lave utslipp	Vår 2017	Høst 2017	Vår 2018	Høst 2018
Fastsette baseline og etablere målbare parametere/KPI-er på området	X	X		
Planlegge og å gjennomføre veikart Agder 2030 i samarbeid med aktuelle aktører	X	X		
Det gode livet: Agder for alle	Vår t 2017	Høst 2017	Vår 2018	Høst 2018
Fastsette baseline og etablere målbare parametere/KPI-er på området				
Følge opp handlingsprogram for LIM- planen	X	X	X	X
Etablere og iverksette regional folkehelsestrategi 2030	X	X		
Videreutvikle regionalt samarbeid omkring e helse og velferdsteknologi i etablerte nettverk	X	X	X	X
Utdanning: Verdiskaping bygd på kunnskap	Vår 2017	Høst 2017	Vår 2018	Høst 2018
Fastsette baseline og etablere målbare parametere/KPI-er på området	X	X		
Forsterke arbeidet i faggruppe utdanning og etablerte nettverk gjennom struktur og involverende prosesser	X	X	X	X
Forankre strategisk notat i kommunene og fylkeskommunene	X	X		
Etablere rutiner for oppfølging og rapportering av innsatsområdene			X	X
Samordne kompetanse omkring fremragende undervisning og ledelse	X	X	X	
Etablere regionalt samarbeid utdanningsforskning og kompetanseutvikling	X	X		
Planlegge og iverksette et kompetanseprogram for skole- og barnehageeier	X	X		
Følge opp handlingsprogram for VINN-planen	X	X	X	X
Styrke FoUol arbeidet i regionen i henhold til mål i strategien	X	X	X	X
Legge til rette for en stadig økende internasjonal besøksstrøm	X	X	X	X
Kommunikasjon: De viktige veivalgene	Vår t 2017	Høst 2017	Vår 2018	Høst 2018
Fastsette baseline og etablere målbare parametere/KPI-er på området	X	X		
Samordne regionale prioriteringer inn mot NTP- 2029	X	X		
Gjennomføre aktivitetsplan for NTP i inneværende periode	X	X	X	
Styrke samarbeid med alle aktuelle aktører for å nå regionale mål	X	X	X	
Videreutvikle gevinsten fra DDA og styrke digital infrastruktur i Agder	X	X	X	X
Kultur: Opplevelser for livet	Vår t 2017	Høst 2017	Vår 2018	Høst 2018
Videreutvikle kompetansetiltak i bibliotekene	X	X	X	X
Bidra til å samordne og videreutvikle nettverk for kulturhusene i regionen	X	X		
Bidra til å videreutvikle olympiatoppen Sør	X	X	X	
Bidra til kompetanseheving og mobilisering for internasjonalt samarbeid	X			
Etablere felles kriterier for regionale idrettsanlegg	X	X	X	
Styrke arbeidet med Uthavnene for å kvalifisere til Unescos verdensarvliste	X	X	X	X

3.3 Kommentarer til Tiltak- og fremdriftsplan frem mot 2019

Tiltak og fremdriftsplanen frem mot 2029 tar utgangspunkt i regionplanens politikkområder. I tillegg er det et generelt punkt som omfatter samspillskompetanse. Fremdriftsplanen er inndelt i vår og høst og er markert med et X i den aktuelle periode. I det videre kommenteres disse områdene punktvis.

3.3.1 Styrke og videreutvikle regional samspillskompetanse

Styrke og videreutvikle samspillskompetanse er et kontinuerlig arbeid. Dette krever felles forståelse for felles mål og et regionalt perspektiv der alle aktører bidrar med sin kompetanse, sine ressurser og tilgjengelig kapasitet. Gjennom å dele og å spre gode historier og rollemodeller nasjonalt og internasjonalt men også i egen region kan Agders ressurser, modeller og resultater bidra til økt attraktivitet for bosetting, næringsutvikling og besøkende. Vi er på god veg men det nødvendig å styrke og å videreutvikle dette samspillet, jobbe systematisk og målbevisst for å nå ambisiøse mål. Dette er illustrert i modellen under.

I perioden 2017- 2018 vil arbeidet med å etablere regionale baseline bli prioritert for alle områdene i planen. Det er en ambisjon å ferdigstille regionale mål på hvor Agder er sammenlignet med landsgjennomsnitt. Dette arbeidet er krevende og allerede nå ser vi at det på sentrale områder ikke finnes klare indikatorer som gjør det mulig å sammenligne hverken mellom kommuner eller mellom regioner. Her vil samarbeid mellom statistikkportalen og aktuelle ressurser i regionen være sentralt.

Etablert baseline inngår som supplement til kunnskapsgrunnlagene for regional planstrategi i inneværende periode og handlingsprogram til VINN- Agder 2030.

3.3.2 Klima: Høye mål- lave utslipp

Arbeidet med å videreutvikle Agder til et lavutslippsamfunn styrkes ytterligere i denne perioden. Arbeidet vil profileres gjennom veikart Agder. Veikartet skal peke på tiltak som omfatter individ, gruppe og samfunnsnivå og konkretiseres i hvem som gjør hva. Arbeidet skal baseres på fakta, systematikk og vil kreve økt forpliktende samarbeid mellom næringsliv, offentlig forvaltning på region og kommunalt nivå. Faggruppe klima vil bidra til å videreutvikle dette arbeidet i nær dialog med regionale og nasjonale nettverk og aktuelle samarbeidspartnere.

3.3.3 Det gode livet: Agder for alle

Det gode livet Agder for alle følges opp gjennom vedtatt handlingsprogram og omtales derfor ikke her. I regional planstrategi ble det vedtatt å etablere en regional folkehelsestrategi Agder 2030. Strategien tar utgangspunkt i resultater fra Ung-data undersøkelsen og folkehelseundersøkelsen der Agderfylkene har bidratt i en nasjonal pilot, folkehelse i plan og utjevning av sosiale ulikheter. Gjennomføring skal skje gjennom involverende prosesser og skal etter planen vedtas inne utgangen av 2017. Folkehelsestrategien inngår i planverket for rullering av regionplanen mot 2030. Arbeidet med å sikre gode og trygge helsetilbud til innbyggerne i Agder krever god organisering, fremtidsrettede systemer og verktøy i tillegg til god samhandling og dialog mellom tjenestenivåene. Sammenhengen mellom tidlig innsats, folkehelse og helse er veldokumentert. Regionens levekårsutfordringer, demografiske utvikling med en stadig økende andel eldre krever fremtidsrettede løsninger. Det å legge til rette for å ta i bruk nye digitale løsninger innen velferdsteknologi bidrar til at stadig flere eldre kan bo hjemme lengre og at menneskelige ressurser kan brukes til de som trenger det mest. Dette handler først og fremst om kommunale helsetjenester og innbyggerne har de samme behovene uavhengig av hvilken kommune de bor i. Derfor er det smart å samarbeide i interkommunale nettverk både i forhold til å planlegge, etablere og implementere nye løsninger. Regional koordineringsgruppe for e helse og velferdsteknologi (RKG) er etablert nettopp med dette formål og bidrar gjennom nettverkssamarbeid til å videreutvikle kommunale helsetjenester for å møte morgendagens krav og forventninger. Videre vil arbeidet i ehelsealliansen, et regionalt partssamarbeid mellom akademia, næringsliv, virkemiddelaktører og UiA videreutvikles.

3.3.4 Utdanning: Verdiskaping bygd på kunnskap

Det regionale samarbeidet omkring et sammenhengende utdanningsløp fra barnehage til og videregående utdanning videreutvikles gjennom faggruppe utdanning. Fokus er å videreutvikle pågående arbeid, styrke forankring i alle ledd, jobbe systematisk gjennom prioriterte tiltak for å styrke resultater på alle nivåene, overgangene i utdanningsløpet gjennom tidlig innsats og styrke kompetanse hos ansatte og ledere. Det systematiske samarbeidet er omfattende og trenden peker i retning av stadig forbedring av resultater på ulike nivå. Samarbeidet med UiA styrkes også på flere områder. Regionale prosjekt og satsinger videreføres i perioden.

3.3.5 Kommunikasjon: De viktige veivalgene

Kommunikasjon er en avgjørende faktor i arbeidet med å nå regionplanens overordnede mål. Regional transportplan Agder 2027 synkroniserer transportformene og tar inn nasjonale forventninger til å redusere privatbilisme inn mot byene ved å øke andel kjørende med sykkel og

gange og/eller kollektive løsninger. Ankeret som omfatter E- 18, E-39 og R- 9 er blant hovedprioriteringene. Sammenkobling av Vestfold-banen og Sørlandsbanen er hovedprioriteringen når det gjelder bane. Økt regionalt samarbeid samt å videreutvikle Kristiansand havn som et regionalt havneknutepunkt og ny veitrase til Kristiansand lufthavn Kjevik er også blant hovedsatsingene. Samarbeid mellom Sørlandsrådet og Sørlandets samferdselsløft videreutvikles i perioden. Arbeidet med bymiljøpakke i Kristiansandsregionen videreføres og det jobbes målrettet med tilsvarende løsningen i Arendalsregionen. ATP- samarbeidet videreutvikles og kobles i økende grad opp mot regionale klimamål gjennom veikart Agder. Her blir det viktig å løse utfordringene i et samspill av gode tiltak, systematisk arbeid og tverrfaglig samarbeid. Samarbeid med Nye veier AS, aktuelle kompetansemiljø ved UiA styrkes. For å nå landsdelens mål er det viktig å samarbeide godt med nabofylker i øst og vest og sikre kontinuerlig dialog med nasjonale myndigheter. Samarbeid med nasjonale og internasjonale nettverk videreutvikles i perioden.

3.3.6 Kultur: Opplevelser for livet

Innenfor kultur er det samarbeid på flere nivå og på ulike områder og dette vil videreutvikles i perioden. Agder har en velutbyggt infrastruktur når det gjelder kulturhus hvorav det siste åpnet i Flekkefjord 2016. Kompetanseutvikling innenfor bibliotekene er et regionalt samarbeid som har pågått over tid og videreutvikles. Bibliotekenes rolle i samfunnet er i økende grad å være et samlingssted for kultur, debatter og dialog for alle grupper og aldre i befolkningen. Rollen som et lavterskel møtested og integreringsarena blir stadig mer synlig i lokalsamfunnet.

Samarbeidet omkring arrangementer både i forhold til kompetanse, innhold og system videreutvikles i perioden. Samarbeid omkring både breddeidretten og toppidretten pågår. Tilrettelegging for frivillig innsats er et viktig bidrag her.

Arbeidet med å løfte uthavnene frem regionens unike uthavner pågår gjennom prosjekt, systematisk registreringsarbeid og nettverksarbeid nasjonalt og internasjonalt. Det er etablert samarbeid med UiA og det planlegges å søke internasjonale prosjektmidler i perioden. I dette arbeidet er det viktig å samarbeide godt med aktuelle kommuner langs kysten.